

Сыныпта
2 жұмыс

(CCTA).

Охсуу сабаланна
Иллэрэс күнтүн Эриляк
Эристини аатынан сов-
хоз Чакырдаагы отделе-
ниетыгар Г. Е. Филиппов
салайар кель-илин зве-
нота Тураннаахтан охсуу-
ну сабалаата. Вилитин 8
гектар охсууланкылар.
Р. ВОРИСОВ

Хлопок, сад, виноград уонн
субуһуһу үүнүүтүн, соя уонн
чай олордутун сирн нүөлсү
пэнкэ арэ түргэн тэтиминэн с
йыннарбаккин. Аһылык баз
тын эмкэ ходуһалары уонн
мэччирэһизир, бааһыналар
тулсаран оҕорбокко арэ бөбө
гөтөр ыарахан. Үгүс уобала
тарга меллиоратордар бэлэинэ
бит сирдэригэр аһылык онч
рор хаһаайыстыбалар тэрилин
дилэр. Ол нурдун Ульяновска
Уобалас.

Сүөһү аһылыгын бэлэмнээһингэ үрдүк тэрээһини

Биир совхозтан үс сурук

Ходуһаба — толору механизациялаах звено

Урукку сылларга Эри-
лик Эристини аатынан
совхоз Хадаардаагы от-
делениетыгар хаһан да-
ҕаны толору механизаци-
лаах звено таридлибэт
буолара. Оттон быыл
итинник биир звенону
тэрийдибит. Ону опыт-
таах механизатор Дмит-
рий Константинович Лу-
кин салайар. Ити — сана
пятилетка бастагы сы-
лын оттоонунун сезонугар
биир уратыбыт.

Отделениета барыта 6
звено сүөһү аһылыгын
совотуопкалааҕа. Быыл-
гы былааммыт 2200 ка-

рингэ тонна. Сир кыра
күөх. Бу ардактар кэни-
лэрттэн куйаардаагына
от көхтөөхтүк оро аһыар
кыахтаах. Онон оттоонун
былаанын толорорго эрэл-
лээхпит. Итини таһынан
Нуотара үрөдөр 15 киһи-
лээх звенону субу күн-
нэргэ ыһаарга былаан-
ныктыт.

Иллэрэз күнтөн толору
механизациялаах звено
окустарааччылар үлэни
садалаатылар.

П. ТАРАСОВ,
отделение
управляющая.

«Бука бары мурунуобун»

Итинник быһаарыны-
лаахтарыт эттилер Эри-
лик Эристини аатынан
совхоз Хаһааһытаагы от-
делениетын рабочайдара
ойко киирингэ аналлаах
муһуһахтарыгар. Быыл-
гы сезонга отделение
2235 тонна оту совотуоп-
налаахтарыт. Ити улахан
соруугу толорууну сүөһү
аһылыгын бэлэмнээһингэ
у күннэргэ үлэни кы-
һар кыахтаахтар бары
ходуһаба кииринилэрэ бы-
һаарылаа.

От үлэтигэр Одьулуун
нэһилиэгин пенсионерда-
рын ыһырытытын өйөөн
нэһилиэк 48 кырдыаас-
тара кыттыахтара. Аас-
тыт сылта Р. Н. Прото-
лов 12,7 тонна бастык
хаачыстыбалаах оту со-
вотуопкалаан туттарбыт
холобурун быыл үлэ ве-
тераннара бары батыһар
бадалаахтар.

Сыллата отделение

Нуотарада эмиз оттуур.
Бу да сезонга звенону
тэрийэн таһаарга бы-
һаарынылар. Ойоттаах
отчут Н. П. Кашенкин
онно үлэтир ыһааһыны,
сидэас сүүдүн кэпсөөн
туран, социалистическай
нуоталаһыны усулуобуйа-
тыгар ону учуоттуур,
эбэн толоруу септөөхтүк
олохтуур наадалааһын
эттэ.

Нэһилиэк общественно-
на Мэҥэ-Хаҥалас оро-
йонун Моорук сельсоветы-
тын ыһырытытын истиги-
ник өйөөн, быыл отделение-
ниета хаһааһытааҕар
даҕаны нүүскэ көмөлөһүө-
гэ. Ол курдук, тарилта-
ларинэн соруудахтар тэр-
диллиилэр, кырдыаас-
тар, дьиз хаһааһыкалара
эмиз чопчу сорууттары
ыһынылар.

Д. ЭВЕРСТОВ,
хайма общ. корр.

Көхтөөх суботунньун

Ааспыт өрөбүл күн
Чакыр нэһилиэгин обще-
ственнона сүөһүгэ эбин
аһылыгы бэлэмнээһингэ
көхтөөх суботунньука
кытына. Барыта 18 киһи
Таатта үрөдөр 30 тонна
дулбаны быстылар. Бу
тахсыны отделение уп-

равляющая Н. К. Оси-
пов салайда.

Суботунньука ордук
активнайдык пенсионер-
дар В. Е. Дьячкова, Н. П. Кузьмин, продавец
Т. П. Флегонтова уо. д.
а. кыттыны ылдылар.

Р. ВОРИСОВ.

шам ыйын маннайгы декадаты-
гар уу ыстарыллыбыт хонуу-
ларыттан хайыһы-үйэ маннайгы
отун оттоото. Сайын устата
манна үс, түөрт төгүл оттуу-
лар.

Билигин «нүөлсүтөр кэм» би-
риэмэтэ буолла. Хас биридди
куурдуллубут уонна нүөлсү-
түллүбүт гектар сирин хаһа-
аһыныны туһанымы олус улахан
наадалаах. Кини оботторор
станциялар ууну тохтуу-тохтуу
биздэхтэриниз эбэтэр ардах
ыстарар установкалар, атын
ыстарар техника тохтуу-тохтуу
үлэлэтэхтэриниз дьадайар. Ки-
нилэри куруук көрүүкхэ-ис-
тиэххэ наада. Ол эбэтэр бары
ороскуот таах хаалыа.

Молдавская ССР Слободзей-
ская оройуонун мелиоратордара
нүөлсүтүлэр сирин туһаныыга
үчүгэй холобуру көрдөрүлөр.
Кинилэр улахан нүөлсүтөр са-
лааны тэрийдилэр. Кини тарил-
лиэн кинини техника барыта 76
биргээдэнэн таратыллыбыт

этэ, кинини көрүү-истин уонна
туһанымы олус боростуойдуу ыс-
тыллылар. Билигин салаага —
14 хоһорасчетнай участка, өрө-
мүөһүгэ, тутууга уонна сир-
гидер массыналары сангардар-
га нүөлсүтөр сирин олохтоохтук
былаанньырга аһат эбэрэт
баар. Хас биридди участкагы
гидротехническэй-мелиоратор
участкага механизированнай
биргээдэлэр үлэлиилэр уон-
на ыстарар ситимин техническэй
хааччыны звенота уонна
350 ардах ыстарар массын-
налар бааллар. Көрөрбүт кур-
дук, техническэй арсенал кы-
рата суох. Кинини кичэйэн кө-
рүү-истин ыстыллар. Өскөтүн
итинник тэрээһиннээх буолла-
һына кини тохтоло суох үлэ-
лиир.

Узбекистанга ыстарар сис-
тема туһалаах дьаһылытын ко-
эффициентын үрдэтэр кыалын
на. Сингирдэр каналлар сорох-
торо ыраастыыр сабыһыан онго-
һуллабуттар. Сингирдинни туп-

сарыллыбыт ньыманан — туруо-
ру уонна сабыһаах ньыманан
ыһыты — сууһуу систематыгар
ууну туттуу кини төгүл аҕаата.
Республикада ууну ыстарар
инжис трубопроводтар онго-
һууларга садалаһа. Ыһыллар
ууну ороскуоттааһын, кинилэр
көмөлөрүнэн, 10 бырыһыан
кэригэ аҕаатылыһа. Сир кы-
һы бөйөтүн сингирдин уонна
хааһылаһан ыстарымы эспери-
ментальнай системата кутул-
лар. Кинилэр ороскуоттара кы-
ра.

Сирин оңорооччуларга саас
уонна сайын — ыһаалаах нэм.
Кинилэр технологическай цик-
лы кытаанахтык тутуһан, хас
биридди нүөлсүтүллүбүт гек-
тартан үрдүк уунууу ыларга
дьулуһаллар. Хомойуох иһин,
сорох сирдэргэ ууну биэрин
тохтуу-тохтуу ыстыллар. Уо-
буруууу таһым графика кэ-
һиллэр, сирин оңоруу болдього
тутуһуллубат түбэлтэлэрэ тах-
сыталыһыллар. Өскөтүн сорох

хаһааһыстыбаларга вегетацион-
най кэмиз ыһыллыбыт сиргэ
бирдэ-иннитэ эре уу кутуллар
буолуларына, нүөлсүтүллүбүт
сиртан туох көдүүһү ыһаахха
сөбүт? Былырын, холобур,
молдуйонтон таһа гектардаах
ыһыллыбыт сир ууну бирдэ
эре ылбыта. Итинник тахчылар
РСФСР, Азербайджан, Казах-
стан совхозтарыгар уонна кол-
хозтарыгар тахсыталаабыттар.

Манна олус үтүс, соторутаа-
гыта дьэри бэйэлэрин сүрүн
эбэһинизтэринэн хаһааһыстыба
кыраһыһыттарга эре ууну
биэринитэн аарар, СССР Ми-
нодхоһун тарилтэлэрин туһа-
нытыттан улахан тутулуктаах.
Кинилэр ууну ыстарыныга, ха-
һааһыстыба иһигэр ыстарар
ситимини көрүүгэ-истингэ кө-
мөлөһүөхтөөхтөр.

Бугун нүөлсүтүллэр уонна
куурдуллал системалар балан-
совай сыаналара олус улахан
суумага — 30 миллиард солк.
тинидэ. Ол иһин бу материаль-

най баайга-дуолга бары ула-
хан эппиэттээхтик, ааһан-суот-
таан, бары уустун мелиоратив-
най хаһааһыстыбаны толору
туһанарга кыһаныахтаахпыт.

Уон бириис пятилеткада
СССР экономическай уонна
социальной сайдыытын төрүт-
тэритэр 3,4—3,6 молдуйон
гектар сирин нүөлсүтэргэ уонна
3,7—3,9 мол. гектар сирин
куурдарга, кумах куйаар уон-
на кумах куйаар аңардаах уон-
на хаһа оройуоннарыгар 26—28
мол. гектар маччыллар сирин
уулуурга сорун туруоруллу-
бута. Ити сорун мелиоратор-
дартан агропромышленнай ком-
плексе бары звенолары кытта
инжис сабыһи дьиринтэргэ уон-
на туссарарга үлэрэ муһуула-
дубут бастык опытын, бастык
ситимини учуоттаан, үлэни
науучнай төрүккэ ыһыты мо-
дуйар. Бир туһынан эттөххө,
мелиорацияда ороскуоттааһыт
хас биридди солкуобай улахан
түмүгү аҕаларын туһугар үлэ-
лээхпит.

50 ХАҢЫАППЫТ сылын көрсө

КҮҮДҮ КӨМҮС ТУОРАХ

Конкурса

АРЫТ САРСЫАРДА
киһи бөһүөлэк хоту эт-
түттэн тахсар айан су-
лун көккөлөһө нэлэһийбит
ыһык-ыһаах көрөрүмүтү-
һэр кини бааһыналары
чочуһа одуулаһан тур-
баһааччы. Кэниги түс-
пүт ардактартан бурдук
ото, өрүүһүтү курдук,
көхтөөхтүк өрө аспытыт-
тан, сотору буолактарга
бурдук муората долгул-
дуйар ураты көрө кэмэ
кэлэһин санаан хайдах
өрө ис-иһиттэн чөлчөөн,
оболуу үөрэр, онтуһатын
киһи эмэ кытта үлэстэн
ирэ-хоро көнөргөһө ох-
суох баҕата үүһэ тутар.
Кырдыаас итинник са-
далаһыт сана күнэ, са-
наа курдук, мэлдьи та-
быллыаҕы, үлэтэ-хаһаа
тахсааччы.

Ардыгар Аполлон Ни-
колаевич санаата түһэр,
хомойор түгэһиһэрдээх.
Викрээ...

Сааскы чадыл күнүнэн
мичилиһит биир үтүө
күн оҕонньор бөһүөлэгин
уулуссатынан аа-дьуо
хааһан иһэр. Сотору кини
иннигэр олбуор иһиттэн
сырсаан бытарыһан тах-
сыбыт уолаттар хаарынан
таһаһан туманнаһылар.
Ол быһыгар биир оҕо
санаата: «Айыккы, доол
Килиэбинэн тоҕо быраа-

бын!» диирэ иһилиннэ.
Оҕонньор, түөскэ астар-
бытты, хорус ыһаа түс-
тэ, уолаттар айдаһарын
иһиллээтэ. Анараа дьон,
туруох бэйэлээхтэр буо-
луо дуо, аймаһаһытынан
сүүрөн булуһаһастылар.
Кырыһылар кыһырытты-
һа тонмут, төгүрүһэ му-
дурдубут килиэп суолга
сытарын, бөркэ сэрэһи
ыһан үтүлүгүн уһулан
ыһыһыгар уурда. Бухаан-
ка чыһаһа холобурдаах.
Килиэп. Тутан турбут
илиннэ биллэ-биллибэттик
салдалаһаан барда, бөтө
бөрдөрбүт ааспаһа, көр-
бүтүн итэһиһэбэтэхтин кыр-
дыаас иһин санаатыгар
батарбат түбэлтэтиһэн
көхсө кыһараан, таһаан
турбута...

Дьиниһигэр кэлэн туох
даҕаны санаата суох оро-
кун булан сыппыта. Оо,
онно кини элбэҕи да эр-
гитэ санаата этэ. Аас-туор
олох эңгэрдээх эдэр саа-
һыгар бурдук иһин дьон
төһөлөөх нөлөһүнүн тох-
лутун, таасна бурдук тар-
дар иһитин, сиргэ ту-
тар чөрдөх иһиллэрин,
аһыһар-сыһар кыһаһаһыт-
тан кутууһа хасалыһын
хайар дьонун... Онтукала-
ра ханна баарый? Кы-
һыһыттан-аһыһыттан ыһан
кэлбит хараһы уутун

көрдөрүмүтү, улаҕа дьы-
ни эргийбитэ...

ОРОЙУОН биллилээх
кырдыаас механизатора,
Ленин орденнэ кавалера
Аполлон Николаевич Кар-
дашевскай туһунан ха-
һаатар даҕаны иһин үлэ-
тин-хамнаһын иһинки ту-
тан кэпсэһүүчүлэр. Онтон
атын буолуон табыллы-
бат да курдук.

Кинини бөркэ билэр
иһингэ мааныгы кэпсэ-
битэ:

— Ол 1955 сыллаах
сайын этэ. Улахан үүнүү-
лээх дьыл буолта. Апол-
лон Николаевич 200 гек-
тары сүтүтэ суох кыһаас
болдьохто хомуһарга эбэ-
һээтэлиһтээһинэ респу-
бликада ыһырымы таһаар-
быта. Саһаас чаас дьон
оччолорго бэрт күндү этэ.
Үкүсүгэр ол-бу эргэни хо-
муйсан самсаан-имсээн
өрөмүөннээһиннэрэ. Бир-
дэ ардах түһэри ыһыт
күнүгэр, кыһарыйбыт
курдук, комбайн молотил-
натын подшипинга алды-
нан хаалбыта. Ыһыны
сөттөн таах туран хаалар
ыһсал тирээбитэ. Онуоха
Аполлон Николаевич ха-
тыһ була охсон, быһан,
онго үтүттэн подшипини
оннугар олодон, комбайн-
нын үлэлэһитэ эбэт. Ол
дьыл иһин тыһыгар тур-
бута.

АПОЛЛОН НИКОЛАЕ-
ВИЧ рационализатор бы-
һыһытынан эмиз биллибэтэ.

Чэ, холобур, С-4 ком-
байннар бириддиһэн үлэ-
лиллэрэ. Ону кини С-4
комбайны биргэ туруорар
ордук оңорумтуолаарын,
оччоло куруускуттарга
наадыһыны аһыһырымы
республикада бастаһынан
дакаһтаабыта. Эмиз ки-
ни самоходнай комбайн

ойоһобуттар аналлаах под-
ставка оңорон, 20-чэ куу-
лу толорон эргийэр аһын
бир сиргэ аһаһан сүө-
һүүр ньыманы туттубута.
Урут биридди куул толо-
руһан бааһынара хаалан
иһэрэ. Аны комбайн бур-
дук отун көмөхтөөн ту-
һэрэр тарилли оңорбута.
Онон сонуконна соломо
чөм-чөм түһэр буолбута.
Кини үлэтин опытын ту-
һунан аналлаах брошюра
тахсан турар.

Механизацияда барыта
36 сыл үлэлээбитэ. Ол
устаһаах-туоратыгар, дьу-
луурдаах, үрдүк таһаа-
рыһаах үлэтинэн хайбал-
га, чыһаһа сылдыһыта.
Үрдүкү правительствен-
най наҕараадалаах бил-
лилээх механизатор Са-
ха АССР Верховнай Со-
ветын депутатынан таһы-
лан үрдүк итэһили эңкилэ
суох толорбута. Кини үө-
рөппит, үлэ мындырда-
рыгар уһуһубут дьонно би-
лигин бэйэлэрэ производ-
ство маһытара. Олор ис-
тэригэр механизатордар
Октябрьскай Революция,
«Вочуот Знага» орденнар
кавалердара Н. Е. Яков-
лев, Үлэ Кыһыл Знамята
орденнаах А. А. Седали-
щев, «Вочуот Знагынан»
наҕараадалаһыт С. Х.
Матвеев уо. д. а. бааллар.

Сылтан сыл үлэлээбит,
оңорсубут бааһыналары-
гар бурдук кыһыл көмүс
киһсэтэ сийлиһилэр. Ки-
ни дьонно уйгуну-быһаһы
өссө хоннохтоохтук сом-
соллор, үлэһэ сана кы-
һыһылары ситиһэллэр. Он-
тон, дьоллоох олох туһу-
гар үлүскэни үлэттэн,
Аполлон Николаевич ор-
дук үөрэр.

Е. КАЖЕНКИНА,
хайма общ. корр.

Сылы эргиччи сайын

Иваново куорат чугаһы-
гар ааспыт пятилетка-
да «Тепличная» совхоз
14 гектардаах сабыһаах
плантацията тэриллибэтэ.
Быыл совхоз хайыһы-үйэ
уонунан тонна оҕуруот
аһын эргиччи ситигэр ыс-
та.

Оттон билигин теплицы-
шниктар оҕуруот астары-
гар наадыһымыларын ор-
дук толору хааччылар
туһугар сана таһаһалары
тутуу кыһыны тэнийдэ.
Ол эрээри коллектив ор-
дук улахан болломтото
үүнүүү үрдэтингэ, теп-
лицалар нэһиһин ордук

көдүүстээхтик туһаныыга
туһаһыһыллар. Аңардаах
теплицада углекислая га-
зы биэрин үүнүүү 16
бырыһыанын үрдэттэ.
Ивановскай текстильнэй
институт ученайдарын
этин кыһаһыһыһынан
совхозка салгыны сий-
гарды уонна буортулаа-
чылары утары охсуһуу
электрогидроаэрозольнай
ньыматы туттулар.

Сийамакка: үүнүү-
үү үрдэтингэ көмөлөһөр
научнай ыһыһыһылар ав-
тордара, техническэй на-
укалар кандидаттара Е.
В. Горбунова (хаһас дьы-

ни) уонна А. Е. Солоди-
хин биригэһин Е. К.
Золотованы кытары элек-
трогидроаэрозольнай тут-

тан оҕуруу үүннэрэр
плантациялары көрөллөр.
И. Дыһин фотота.
ССТА фотохрониката.

